แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

The Guidelines for Implementing the Student Care and Support System of School under The Songkhla Primary Educational Service Area Office 2

ศศิธร อารีพงค์

Sasithorn Areepong

เชาวนี แก้วมโน

Chaowanee Kaewmano

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

Hatyai University

sasithorn.are017@hu.ac.th

(**Received**: August 1, 2025/ **Revisec**: October 25, 2025/ **Accepted**: April **30** ,2026)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 และ2) ศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 วิธีการดำเนินการวิจัย มี 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำนวน 97 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา 0.67 - 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .981 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ได้แก่ การหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประจำปีการศึกษา 2567 ระดับยอดเยี่ยม ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำนวน 3 ท่าน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า :

1) ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการส่งต่อนักเรียนซึ่งอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรอง 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน

คำสำคัญ: แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน; สถานศึกษา; สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

Abstract

This qualitative and quantitative research aimed to 1) study the level of student care system operation of educational institutions under the Office of the Basic Education Commission, Songkhla Educational Service Area 2, and 2) study the guidelines for the operation of student care systems of educational institutions under the Office of the Basic Education Commission, Songkhla Educational Service Area 2. The research method consisted of 2 phases as follows: Phase 1: Study the level of student care system operation of educational institutions under the Office of the Basic Education Commission, Songkhla Educational Service Area 2. The sample consisted of 97 educational institutions under the Office of the Basic Education Commission, Songkhla Educational Service Area 2. The data collection tool was a questionnaire with content validity of 0.67-1.00 and reliability of .981. Data were analyzed using statistics including frequency, mean, percentage, and standard deviation. Phase 2: Study the guidelines for the operation of student care systems of educational institutions under the Office of the Basic Education Commission, Songkhla Educational Service Area 2. The key informants were educational institutions that received the Excellent Student Care System Award for the 2024 academic year. Three representatives from the Songkhla Primary Educational Service Area Office 2 were interviewed for the data collection tool, and data were analyzed using content analysis.

The research results revealed that:

1) The overall level of student care system implementation in educational institutions under the Songkhla Primary Educational Service Area Office 2 was at the highest level. When considering each aspect, it was found that the areas of individual student recognition, student promotion and development, student prevention and problem solving, student screening, and student referrals were at the highest level, while student referrals were at a high level. 2) Guidelines for the implementation of the student care system in educational institutions under the Songkhla Primary Educational Service Area Office 2 included: 1) individual student recognition, 2) screening, 3) student promotion and development, 4) prevention and problem solving, and 5) student referrals.

Keywords: Guidelines for the Operation of the Student care System; Educational; Institutions; Under the Songkhla Primary Educational Service Area Office 2

1. บทนำ

การจัดการศึกษาของไทยทุกยุคทุกสมัยล้วนมีจุดมุ่งหมายหลัก คือการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุข ตามความมุ่งหวังของสังคมโดยผ่านกระบวนการทางการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 1 มาตรา 6 กำหนดให้“การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และมาตรา 22 “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” นอกจากนี้ระเบียบระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนโดยสถานศึกษาพ.ศ. 2543 ข้อ 19 กำหนดให้สถานศึกษาดำเนินการให้บุคลากร รู้สิทธิเด็ก ฝึกฝนทักษะการให้คำปรึกษาและร่วมแก้ปัญหาเด็กและเยาวชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนทุกคนมีความมุ่งหวังว่านักเรียนจะเติบโตอย่างมี คุณภาพรอบด้าน ทั้งด้านสติปัญญา ความสามารถด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขในสังคม พร้อมด้วยสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ซึ่งความมุ่งหวังนั้นจำเป็นต้องอาศัย ความร่วมมือและความพร้อมของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน อีกทั้งมีการประสานกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง อย่างใกล้ชิด รวมถึงหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องเพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และจากการที่สังคมปัจจุบันประสบปัญหาต่าง ๆ และมีเทคโนโลยีการสื่อสารทันสมัยรวดเร็ว ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตและจิตใจของผู้คนอย่างมาก ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย รวมถึงเยาวชนก็ได้รับผลกระทบนั้นเช่นกัน ซึ่งเยาวชนเหล่านั้นยังเป็นเด็กวัยเรียนที่ต้องการความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ต้องการคำแนะนำปรึกษาอย่างมีเทคนิควิธี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการและจุดเน้นในการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมอบหมายให้ศูนย์บริหารความสุขและความปลอดภัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาชั้นพื้นฐาน (ศสป.สพฐ.) ดำเนินการขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยคำนึงถึงสิทธิของนักเรียนให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสม พัฒนาบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการหนึ่งในเชิงการบริหารที่สำคัญ สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดมีขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน คือ 1.การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. การคัดกรอง 3. การส่งเสริมและพัฒนา 4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา 5. การส่งต่อ นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกำหนดจุดเน้นเพื่อการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นแนวทางสู่การปฏิบัติในปีพ.ศ. 2567 ได้กำหนดให้เป็นปีแห่งการดูแลช่วยเหลือคุ้มครอง เพื่อความสุขและความปลอดภัยของนักเรียน "เรียนดี มีความสุข" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567)

สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่เด็กนักเรียนมีความใกล้ชิดมากที่สุด รองลงมาจากครอบครัวผู้ปกครองให้การยอมรับ และคาดหวังว่าจะได้รับความรู้ การอบรมสั่งสอน การดูแลด้วยการเอาใจใส่ สถานศึกษาจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ สูงสุดของเด็กนักเรียนเป็นหลัก ให้เด็กนักเรียนได้อยู่ในสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่มีความปลอดภัย การจัดการเรียนการสอนต้องครอบคลุม ทั้งด้านความรู้ ทักษะ สมรรถนะ และคุณลักษณะอัน

พึงประสงค์ รวมทั้งสอนทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตที่ปลอดภัยและมีคุณภาพ ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) คือมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความรู้ คู่คุณธรรม มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ นั่นคือเด็กนักเรียนได้รับการพัฒนาให้เป็น “คนดี เก่ง และมีความสุข” โดยการนำกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน เพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับการพิทักษ์ ปกป้อง คุ้มครอง และดูแล โดยมีผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน ทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคม ภายใต้หลักการของ “ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน” ที่เน้นการดูแลเชิงป้องกันมากกว่าการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในเขตพื้นที่ฯ มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ผ่าน 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยโรงเรียนมีการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนจากหลายแหล่ง เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน การใช้แบบประเมินพฤติกรรม และข้อมูลจากผู้ปกครอง โดยครูประจำชั้นมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงาน ด้านการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนใช้แบบประเมินความเสี่ยงที่ครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรม สุขภาพจิต เศรษฐกิจครอบครัว และสิ่งแวดล้อม โดยแยกกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มพิเศษ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต พฤติกรรมที่เหมาะสม และสุขภาวะทางจิตอย่างต่อเนื่อง โดยมีกิจกรรมเชิงบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ และใช้แนวทางการแนะแนวเชิงพฤติกรรมเชิงบวก ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา มีการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบจัดให้มีทีมสหวิชาชีพในระดับโรงเรียน และได้รับการสนับสนุนจาก นักจิตวิทยาประจำเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งทำหน้าที่ให้คำปรึกษา วางแผนการช่วยเหลือนักเรียนในกรณีที่มีปัญหาซับซ้อน โดยเฉพาะด้านจิตสังคม และสุขภาพจิต ด้านการส่งต่อนักเรียน หากโรงเรียนไม่สามารถให้การช่วยเหลือได้อย่างเพียงพอ จะมีการประสานส่งต่อนักเรียนไปยังหน่วยงานภายนอก เช่น สำนักงานสาธารณสุข โรงพยาบาล หน่วยงานคุ้มครองเด็ก และศูนย์สังคมสงเคราะห์ โดยมีจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่ คือ เน้นการใช้ ข้อมูลเชิงลึก เพื่อวางแผนการดูแลนักเรียนรายบุคคล ส่งเสริม บทบาทครูประจำชั้นและผู้บริหาร ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบองค์รวม มีนักจิตวิทยาประจำเขตพื้นที่ เพื่อดูแลช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแก่โรงเรียนในระดับพื้นที่ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย ในการช่วยเหลือเด็กและเยาวชน

แต่อย่างไรก็ตามจากการเผยแพร่ข้อมูลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่สนับสนุนและส่งเสริมรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดการศึกษา ระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีโรงเรียนที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และโรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 125 แห่ง และมีบ้านเรียน (Home School) จำนวน 24 คน จำนวน 16 ครอบครัว (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2, 2567) พบว่าในปีการศึกษา 2565 ยังมีนักเรียนกลุ่มขาดแคลนร้อยละ 46.37 นักเรียนด้อยโอกาสทางการศึกษาร้อยละ 44 โรงเรียนขยายโอกาสที่มีนักเรียนที่จบระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ได้ศึกษาต่อร้อยละ 4 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2, 2567)

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ซึ่งมีจำนวนนักเรียนที่ต้องดูแลจำนวนมากกว่า 22,825 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ,2567) และบริบทของโรงเรียน ทั้งที่เป็นนักเรียนระดับชั้นอนุบาล นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่รวมกัน เพื่อจะได้ทราบข้อมูลด้านการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ด้าน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิจัย จะนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ และผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์ ต่อผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากร ที่เกี่ยวข้องให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ให้นักเรียนเป็น คนดี คนเก่ง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 2) ศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นไปอย่างมีระบบและบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้โดยมีขั้นตอน ในการดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

3.1.1 พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

พื้นที่ที่ใช้ทำการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ประกอบด้วย 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอหาดใหญ่ อำเภอรัตภูมิ อำเภอควนเนียง อำเภอบางกล่ำ และ อำเภอคลองหอยโข่ง ปีการศึกษา 2567 จำนวน 125 โรงเรียน

3.1.2 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำนวน 125 โรงเรียน จำแนกเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก 56 โรงเรียน สถานศึกษาขนาดกลาง 64 โรงเรียน และสถานศึกษาขนาดใหญ่ 5 โรงเรียน

3.1.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ปีการศึกษา 2567 ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง

ของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 97 โรงเรียน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งเป็นชั้นภูมิ (Stratified Sampling) และสุ่มอย่างง่าย (Simple Radom Sampling) ให้ครบตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ แบ่งออกเป็น สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 43 โรงเรียน สถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 50 โรงเรียน และสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 4 โรงเรียน

3.1.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีรายละเอียดของเครื่องมือ ดังนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม(Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำนวน 5 ด้าน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลที่ไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจ (Check List) จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ เพศ ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ในการทำงาน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 เป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert Rating Scale) ประกอบด้วย 5 ด้าน จำนวน 58 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามในตอนที่ 2 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามทฤษฎีของลิเคิร์ท (Likert) กำหนดตัวเลือกไว้ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด (บุญชุม ศรีสะอาด, 2556)

3.1.5 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และ 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน 2. กำหนดวัตุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อกำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และ 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน 3. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย 4. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม 5. ผู้วิจัยนำแบบสอบถานที่ผ่านการแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอผู้เชี่ยวผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติเชี่ยวชาญการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา และอาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยให้เกณฑ์ในการตรวจพิจารณาข้อคำถาม แล้วนำผลการตรวจสอบมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ (Index of Item Objective Congruence : IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) 6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ปีการศึกษา 2567 ซึ่งมิใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s Alpha Coefficient) ซึ่งค่าประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นต้อง

มีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป จึงสามารถนำแบบสอบถามไปใช้ได้ (บุญชุม ศรีสะอาด, 2545) ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .981 7. ทำการแก้ไข ปรับปรุงแบบสอบถาม และเสนออาจารย์ที่ปรึกษาก่อนนำไปใช้

3.1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูลในการวิจัย ดังนี้ 1. นำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ในการขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 2. นำหนังสือจากผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ในการขอความร่วมมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 3. ผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งแบบสอบถามโดยใช้รูปแบบของ Google form ส่งไปยัง สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างผ่านทางระบบการสื่อสารข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (My - Office) ของสถานศึกษาภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยกำหนดผู้ตอบแบบสอบถามส่งคืนภายใน 15 วัน หลังจากได้รับแบบสอบถาม 4. ผู้วิจัยรวบรวมและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับมา ในรูปแบบของ Google Sheet แล้วดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม เพื่อนำไปดำเนินการวิเคราะห์ทางสถิติและสรุปผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

3.1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยนำข้อมูลจาก Google Form ที่มีความถูกต้องและสมบูรณ์ของคำตอบมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย คอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1. แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรในสถานศึกษาที่ตอบแบบสอบ ถาม ได้แก่ เพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) โดยใช้โซโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง 2. แบบบสอบถามตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำนวน 5 ด้าน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับการแปลผลจากค่าเฉลี่ย ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

3.1.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิจัย ดังนี้ สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

ค่าความถี่ (Frequency)
ค่าร้อยละ (Percentage)
ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)
ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำนวน 125 โรงเรียน จำแนกเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก 56 โรงเรียน สถานศึกษาขนาดกลาง 64 โรงเรียน และสถานศึกษาขนาดใหญ่ 5 โรงเรียน

3.2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกแบบเฉพาะเจาะจงสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล (In-Depth Interview) โดยกำหนดคุณสมบัติ คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในสถานศึกษาในโรงเรียนที่ได้รับรางวัลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประจำปีการศึกษา 2567 ระดับยอดเยี่ยม ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ได้แก่ โรงเรียนบ้านท่าไทร, โรงเรียนวัดทุ่งคา และโรงเรียนบ้านควนเนียง ตามขนาดโรงเรียนเล็ก กลาง ใหญ่ ตามลำดับ จำนวน 3 ท่าน

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) ใช้แบบสัมภาษณ์สำหรับสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 3 ท่าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ โดยถามในประเด็นต่อไปนี้ คือ ชื่อ ผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานงาน ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

2) การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้ 1. ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์ 2. กำหนดขอบข่ายของข้อมูลที่ต้องการให้ครอบคลุมกรอบการศึกษาค้นคว้า 3. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณา ความถูกต้องและให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น 4. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมถึงความถูกต้องเหมาะสมและปรับปรุง แก้ไขทางด้านภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 5. นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขปรับปรุง เรียบร้อยแล้วไปเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยต่อไป

3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูลในการวิจัย ดังนี้ 1. ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อแนะนำตัวและขออนุญาตเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดต่อและประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อดำเนินการเก็บข้อมูล ด้วยตนเอง ตามวัน เวลา สถานที่ที่นัดหมายร่วมกัน และจัดส่งคู่มือสัมภาษณ์และแบบสัมภาษณ์ล่วงหน้า 1 สัปดาห์ 3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองในรูปแบบการจดบันทึกตามแบบ สัมภาษณ์ โดยใช้เครื่องมืออำนวยความสะดวก ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง และการบันทึกภาพเพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลที่รวบรวมได้มีความถูกต้อง ผู้วิจัยได้สรุปและทวนคำถาม - คำตอบก่อนสิ้นสุดการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแต่ละท่าน โดยทำการสัมภาษณ์ เป็นเวลา 1-2 ชั่วโมงต่อ 1 คน ด้วยตนเอง 4. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลการสัมภาษณ์ ทุกครั้ง และมีการแก้ไขจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือไม่ จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการถอดข้อมูลการสัมภาษณ์ลงในตารางวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ต่อไป 5. ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ยึดหลักปฏิบัติตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ดังนี้ 5.1 หลักความเคารพในบุคคล (Respect for Person) โดยผู้วิจัยขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลเพื่อเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครในการวิจัยด้วยความสมัครใจ 5.2 หลักการให้ประโยชน์ไม่ก่อให้เกิดอันตราย (Beneficence/Non-malfeasance) โดยผู้วิจัยแจ้งให้อาสาสมัครทราบว่า ผลการวิจัยจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างไรบ้างต่อวิชาการศึกษา และอาสาสมัครจะไม่ได้รับความเสี่ยงหรืออันตรายใด ๆ และผู้วิจัยจะเก็บรักษาความลับจากแบบสอบถามและผลการสัมภาษณ์ โดยการบันทึกข้อมูลจะไม่มี Identifier ที่ระบุถึงตัวอาสาสมัครในการวิจัยครั้งนี้ 5.3 หลักความยุติธรรม (Justice) ผู้วิจัยใช้หลักการคิดโดยอาศัยความน่าจะเป็นในการสุ่มตัวอย่างโดยไม่มีอคติและมีการกระจายประโยชน์ที่จะให้รับข้อมูลจากผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด ในการให้สัมภาษณ์ 6. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มาดำเนินการวิเคราะห์ แยกประเด็น สรุปผล ตามขั้นตอนของการวิจัย

3.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1.1 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล 1.2 จำแนกและจัดระบบข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่ได้นำมาจำแนกและจัด หมวดหมู่ออกให้เป็นระบบ 1.3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกัน ของเรื่องนั้น 1.4 นำเสนอข้อมูลเป็นข้อความแบบบรรยาย

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นผู้ตอบแบบสอบถามในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นในการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ในภาพรวม

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		ระดับ
	$\bar{X}$	SD	
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.59	0.44	มากที่สุด
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.54	0.51	มากที่สุด
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.58	0.48	มากที่สุด
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	4.57	0.50	มากที่สุด

5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.50	0.53	มาก
รวม	**4.55**	**0.47**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.55, SD =0.47) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และด้านการคัดกรองนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการส่งต่อนักเรียน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{x}$ = 4.59, SD =0.44) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ($\bar{x}$ = 4.58, SD =0.48) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ($\bar{x}$ = 4.57, SD =0.50) ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{x}$ = 4.54, SD =0.51) และด้านการส่งต่อนักเรียน ($\bar{x}$ = 4.50, SD =0.53) ตามลำดับ

4.2 แนวทางในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

แนวทางในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 พบว่า ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สถานศึกษาควรมีการเก็บข้อมูลนักเรียนจากหลากหลายช่องทาง ควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม และควรมีการจัดเก็บและใช้ข้อมูลอย่างเป็นระบบและมีหลักฐาน 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน สถานศึกษาควรมีการจัดกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มเฉพาะ ควรมีการใช้เครื่องมือและกระบวนการคัดกรองที่หลากหลาย และควรมีการคัดกรองเชิงลึกแบบรายบุคคลเพื่อการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมตามศักยภาพและลักษณะเฉพาะของนักเรียนแต่ละกลุ่ม ควรมีพัฒนาแบบองค์รวม และควรมีดูแลและส่งเสริมทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา สถานศึกษาควรมีการสร้างระบบเครือข่ายความร่วมมือจากชุมชนและภาคีต่าง ๆ ควรมีการจัดกิจกรรมและส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมบูรณาการ และควรมีการดูแลนักเรียนและให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน สถานศึกษาควรมีระบบการส่งต่อทั้งภายในและภายนอกอย่างเป็นระบบ ควรมีการติดตามและประเมินผลหลังการส่งต่ออย่างต่อเนื่อง และควรมีการเตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพนักเรียนในระยะยาว

5. อภิปรายผล

การอภิปรายผลครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่องแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

5.1 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.55, SD =0.47) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และด้านการคัดกรองนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการส่งต่อนักเรียน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{x}$ = 4.59, SD =0.44) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ($\bar{x}$ = 4.58, SD =0.48) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ($\bar{x}$ = 4.57, SD =0.50) ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{x}$ = 4.54, SD =0.51) และด้านการส่งต่อนักเรียน ($\bar{x}$ = 4.50, SD =0.53) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัสสร สุริยะ (2562) ได้

ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรดา มลิลา (2564) ได้ศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญญา สงนุ้ย (2565) ได้ศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ผลการวิจัยพบว่าทีการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

5.2 แนวทางในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 พบว่า ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สถานศึกษาควรมีการเก็บข้อมูลนักเรียนจากหลากหลายช่องทาง ควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมและควรมีการจัดเก็บและใช้ข้อมูลอย่างเป็นระบบและมีหลักฐาน 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน สถานศึกษาควรมีการจัดกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มเฉพาะ ควรมีการใช้เครื่องมือและกระบวนการคัดกรองที่หลากหลายและควรมีการคัดกรองเชิงลึกแบบรายบุคคลเพื่อการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมตามศักยภาพและลักษณะเฉพาะของนักเรียนแต่ละกลุ่ม ควรมีพัฒนาแบบองค์รวม และควรมีดูแลและส่งเสริมทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา สถานศึกษาควรมีการสร้างระบบเครือข่ายความร่วมมือจากชุมชนและภาคีต่าง ๆ ควรมีการจัดกิจกรรมและส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมบูรณาการ และควรมีการดูแลนักเรียนและให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน สถานศึกษาควรมีระบบการส่งต่อทั้งภายในและภายนอกอย่างเป็นระบบ ควรมีการติดตามและประเมินผลหลังการส่งต่ออย่างต่อเนื่อง และควรมีการเตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพนักเรียนในระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของ นัฐพล หัสนี (2565) ได้ศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต พบว่า โรงเรียนมีฐานข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล รวมถึงมีการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน มีการรวบรวมข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคลในด้านต่าง ๆ เช่น ระเบียนสะสม การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจสุขภาพ แบบประเมินพฤติกรรม (SDQ) รวมถึงการศึกษานักเรียนเป็นรายกรณี (Case Study) โรงเรียนส่งเสริมและให้ความสำคัญกับระบบการตรวจสอบข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลให้เป็น ปัจจุบันและเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ และกรดา มลิลา (2564) ได้ศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่ปรึกษาควรตระหนักถึงนักเรียนเป็น รายบุคคลตลอดเวลาโดยอาศัยวิธีการต่าง ๆ และมีการติดต่อกับผู้ปกครอง มีการเก็บรวบรวมข้อมูล ของนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างครบถ้วนให้เป็นปัจจุบัน

6. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

1) มีการเก็บข้อมูลนักเรียนจากหลากหลายช่องทาง
2) มีการจัดกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มเฉพาะ
3) มีการส่งเสริมตามศักยภาพและลักษณะเฉพาะของนักเรียนแต่ละกลุ่ม

4) มีการสร้างระบบเครือข่ายความร่วมมือจากชุมชนและภาคีต่าง ๆ
5) มีระบบการส่งต่อทั้งภายในและภายนอกอย่างเป็นระบบ
6) มีการติดตามและประเมินผลหลังการส่งต่ออย่างต่อเนื่อง
7) มีการเตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพนักเรียนในระยะยาว

7. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจาก ผลการวิจัย ดังนี้

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรส่งเสริมให้ครูทุกคนมีบทบาทในการรู้จักนักเรียนอย่างลึกซึ้ง ผ่านการสังเกต พูดคุย เยี่ยมบ้าน และการใช้เครื่องมือประเมินร่วมกับระบบสารสนเทศ พร้อมสนับสนุนให้มีการประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างครูอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถวางแผนดูแลได้ตรงกับความต้องการของนักเรียน

2) ด้านการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนควรพัฒนาระบบคัดกรองให้แม่นยำยิ่งขึ้น โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายและสอดคล้องกับบริบทของนักเรียนแต่ละราย พร้อมยึดหลักพหุปัญญาในการมองเห็นศักยภาพของเด็ก เพื่อสามารถจัดกลุ่มและวางแผนพัฒนาได้อย่างเหมาะสม

3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมที่ตอบสนองต่อความสามารถและความสนใจของนักเรียนแต่ละกลุ่มอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะการสนับสนุนเด็กที่มีความสามารถพิเศษ รวมถึงการเรียนรู้แบบแบ่งกลุ่มตามศักยภาพ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ควรบูรณาการการเรียนรู้กับกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิต และการให้คำปรึกษาอย่างเป็นระบบ พร้อมจัดสวัสดิการพื้นฐานที่จำเป็น เช่น อาหารกลางวัน ทุนการศึกษา และการทำงานร่วมกับเครือข่ายภายนอกอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดูแลนักเรียนมีความต่อเนื่องและยั่งยืน

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากข้อค้นพบของการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะของการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป เรื่องแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ดังต่อไปนี้

1) ควรศึกษาปัจจัยความสำเร็จและปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา นอกจากนี้ควรศึกษาสภาพปัญหาทางด้านสังคมและครอบครัวใน การที่จะพัฒนานักเรียน

2) ควรศึกษาปัญหาในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

3) ควรมีการพัฒนาต่อยอดเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากโรงเรียนที่ได้รับรางวัลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้แก่โรงเรียนอื่น ๆ ในเขตพื้นที่การศึกษา

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กรดา มลิลา. (2564). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

นัฐพล หัสนี. (2565). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต. *สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น.* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น.* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *หลักการวิจัยเบื้องต้น.* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). *คู่มือการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียนของสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). *การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). คู่มือการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียนของสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2. (2567). *แผนภูมิการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สพป.สงขลา เขต 2*. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2567, จาก *http://www.ska2.go.th/home/data/money/25610825_114049_4473.pdf*.

สุภัสสร สุริยะ. (2562). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษาและผู้นำทางการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสยาม.

อภิญญา สงนุ้ย. (2564). การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง. *สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ภาษาอังกฤษ

Hassanee N. (2022). Student Care System Administration in Opportunity Expansion Schools under the Phuket Primary *Educational Service Area Office. Master of Education Thesis, Educational Administration*. Hat Yai University.

Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement*, 30: 607-610.

Malila K. (2021). Student Care System Administration in Schools under the Office of the Basic Education Commission, Chaiyaphum Primary Education Area 1. *Master of Education Thesis.* Rajabhat Chaiyaphum University.

Office of the Basic Education Commission. (2024). Student Protection and Assistance Manual for *Educational Institutions*. Bangkok: The Transport and Parcel Organization Printing House.

Office of the Basic Education Commission. (2003). *Student Care and Support System Operations for Educational Service Area Offices and Educational Institutions under the Office of the Basic Education Commission*. Bangkok: The Transport and Parcel Organization.

Office of the Basic Education Commission. (2020). *Student Protection and Assistance Manual for Educational Institutions*. Bangkok: The Transport and Parcel Organization Printing House.

Srisat B. (2013). *Preliminary research. 9th ed. Bangkok*: Suwiriyasan.

Srisat B. (2002). *Preliminary research (7th ed.). Bangkok*: Suwiriyasan.

Srisat B. (2011). *Basic research principles. 9th ed. Bangkok*: Suwiriyasan.

Songkhla Primary Educational Service Area Office 2 (2024). Student Care System Operations Chart of Songkhla Primary Educational Service Area Office 2. Retrieved August 22, 2024, from *http://www.ska2.go.th/home/data/money/25610825_114049_4473.pdf.*

Suriya S. (2019). Student Care System Operations at Opportunity Expansion Schools under the jurisdiction of Bangkok. *Master of Education Thesis in Educational Administration and Leadership Education*. Graduate School: Siam University.

Songnui A. (2021). Student Care System Administration by School Administrators under the Phatthalung Secondary Educational Service Area Office. *Master of Education Thesis Educational Administration*. Hat Yai University.